

Aan: College van B&W

Sittard, 26 januari 2024

Onderwerp: Ontwikkeling LTI en klantbijdrage Omnibuzz
Ons kenmerk: 2024/001

Geacht college van B&W,

In november bent u geïnformeerd over de ontwikkeling van de LTI en de gevolgen van deze ontwikkelingen voor de klantbijdragen in het Omnibuzz vervoer, zie de bijlage voor de volledige brief van 21 november 2023.

Op 20 december jl. heeft het algemeen bestuur van Omnibuzz dit onderwerp behandeld in de vergadering. In deze vergadering is over dit onderwerp inhoudelijk gediscussieerd en besloten conform het voorstel van het Dagelijks Bestuur. Dat wil zeggen dat de klantbijdragen voorlopig niet worden verhoogd in afwachting van de besluitvorming in de deelnemende gemeenten. Hiervoor hebben gemeenten het eerste half jaar van 2024 de tijd. Na besluitvorming stellen we de klantbijdragen vanaf 1 juli 2024 definitief vast. De inkomsten die gemeenten mislopen hierdoor, worden voor de periode tot 1 juli 2024 afgedekt uit de Algemene Reserve.

Hierbij wordt vermeld dat het bestuur zich terdege bewust is van de gevoeligheid van dit advies. De bevoegdheid tot het vaststellen en wijzigen van beleid, alsmede de bevoegdheid tot het vaststellen en wijzigen van verordeningen is immers een bevoegdheid die niet aan Omnibuzz is opgedragen. Deze bevoegdheden liggen bij de gemeenteraden van de gemeenten. Wel is aan Omnibuzz een adviesrecht toegekend ten aanzien van het beleid met betrekking tot het doelgroepenvervoer. Op basis van dit adviesrecht is gehandeld vanuit het belang om een onwenselijk effect van de toepassing van de Verordeningen maatschappelijke ondersteuning te voorkomen.

Aanvullend op de beslispunten heeft het algemeen bestuur als opdracht meegegeven om bij de rijksoverheid en de VNG aandacht te vragen voor deze problematiek en de gevolgen hiervan. Hierover zal Omnibuzz de gemeenten later informeren. Bovendien benadrukt het algemeen bestuur het belang van de betrokkenheid van de gemeenteraden bij dit dossier en vraagt om een raadsinformatiebrief. Aangezien Omnibuzz een collegeregeling is, is deze brief niet direct gericht aan de gemeenteraad, maar aan de colleges, waarbij de colleges bepalen op welke wijze deze informatie met de gemeenteraad wordt gedeeld.

Middels deze brief voldoen wij indirect aan de bestuurlijke wens om alle gemeenteraden uniform te informeren. Het besluitvormingsproces over de toepassing van de index kan echter per gemeente verschillen. Dit proces en de rol van de gemeenteraad hierin kan niet uniform voor alle deelnemende gemeenten worden vastgesteld. Uit een advies van BoelsZanders blijkt namelijk dat de gemeenteraden niet noodzakelijk meegenomen moeten worden bij de besluitvorming.

“De bevoegdheid tot het vaststellen of wijzigen van de Verordening maatschappelijke ondersteuning ligt bij de gemeenteraden. Indien zij dus wensen dat de jaarlijkse klantbijdragen niet langer standaard worden verhoogd met de indexactie zoals die wordt vastgesteld door het LTI, dan is het aan de gemeenteraden om daar voor de toekomst verandering in aan te brengen. Zij dienen in dat geval namelijk te besluiten tot het wijzigen van hun verordeningen.

Feit is echter, dat een besluit van de gemeenteraden tot wijziging van de Verordeningen maatschappelijke ondersteuning niet meer kon worden afgewacht, omdat de tijd te kort was om nog voor 1 januari 2024 tot een wijziging van de verordeningen te komen. Voor dergelijke situaties voorzien alle Verordeningen maatschappelijke ondersteuning van de deelnemende gemeenten evenwel in een hardheidsclausule. Deze hardheidsclausule luidt in alle verordeningen – in ongeveer gelijke bewoordingen – als volgt: “Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de cliënt afwijken van de bepalingen bij of krachtens deze verordening indien toepassing hiervan tot onbillijkheden van overwegende aard leidt.” Hieruit volgt aldus dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken van het bepaalde in de verordening, indien dat

- a) ten gunste is van de cliënt en dit*
- b) anders tot onbillijkheden van overwegende aard leidt.*

In deze situatie menen wij dat voor het afwijken van de jaarlijkse indexatie zoals die is vastgesteld door het LTI eenmalig een beroep kan worden gedaan op deze hardheidsclausule. De door Omnibuzz voorgestelde afwijking is namelijk in het voordeel van de cliënten en wij achten het goed voorstelbaar dat het handhaven van de door LTI vastgestelde indexatie leidt tot onbillijkheden van overwegende aard (de redenen daartoe zijn door Omnibuzz in de brief van 21 november jl. uiteengezet). Het voorgaande klemt te meer nu de gemeentelijke begroting niet wordt geraakt door het niet handhaven van de LTI-indexatie, omdat Omnibuzz al heeft toegezegd dat de gemiste inkomsten worden gedekt uit de algemene reserve.

Gezien het voorgaande, komen wij aldus tot de conclusie dat de colleges van B&W van de aan Omnibuzz deelnemende gemeenten met een beroep op de hardheidsclausule kunnen bewerkstelligen dat de door LTI vastgestelde indexatie niet wordt doorgevoerd in de jaarlijkse klantbijdragen.

Op basis van voorgaande vertrouwen wij erop dat elke gemeente voldoende informatie heeft om tot besluitvorming te komen die recht doet aan de gemeentespecifieke interne afspraken en verhoudingen.

Ter afsluiting en ter informatie, wij ontvingen vooralsnog alleen besluiten conform voorstel van onze gemeenten en hebben nog geen signalen van gemeenten die voornemens zijn de index toe te willen passen op de klantbijdrage van 2024. We hopen u hiermee tijdig en adequaat te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet
Namens het dagelijks bestuur Omnibuzz,

Mr. G.M.F. Vreuls
Directeur

Bijlage – Brief aan colleges van 21 november 2021

Aan: College van B&W

Sittard, 21 november 2023

Onderwerp: Ontwikkeling LTI en klantbijdrage Omnibuzz

Geacht college van B&W,

De klantbijdragen in het Omnibuzz vervoer worden jaarlijks geïndexeerd met de Landelijke Tarieven Index (LTI). De gedachte hierachter is dat de tarieven gelijklopen met het OV, waar de LTI van toepassing is op de klantbijdrage. De LTI voor 2024 is vastgesteld op 11,72%. Wij verzoeken alle deelnemende gemeenten met klem om de LTI voor 2024 buiten werking te stellen.

LTI en OV

Landelijk hebben alle politieke partijen het OV hoog in het vaandel staan. Half oktober stemde de Tweede Kamer daarom in met de motie van kamerlid Miriam Bikker (CU). Hierdoor komt vanaf 2024 structureel 300 miljoen euro extra beschikbaar voor het regionale openbaar vervoer. Het bedrag is bedoeld om het regionale openbaar vervoer betaalbaar en op hetzelfde niveau te houden en niet verder te schrappen in de dienstregeling. De prijsstijging voor het openbaar vervoer van 11,72% is hierdoor definitief van de baan. Dit betekent tevens dat de klantbijdrage in het OV niet wordt verhoogd.

LTI en Omnibuzz

Een klantbijdrage zoveel mogelijk gelijk aan het klanttarief in het OV en tussen gemeenten onderling zijn breed gedragen uitgangspunten onder de deelnemende gemeenten. Deze uitgangspunten hebben geleid tot de vastlegging van de LTI in veel verordeningen. Volgens de verordening is de LTI onverkort van toepassing. Om recht te doen aan de landelijke uitgangspunten t.a.v. de prijsstijging, zouden de klantbijdragen voor Omnibuzz-klanten in 2024 niet mogen stijgen. Het argument dat iedereen recht heeft op toegang tot betaalbare mobiliteit is immers voor onze doelgroep net zo relevant.

Alternatieven

Gemeenten kunnen vanwege het financieel effect besluiten de LTI te handhaven en de klantbijdragen met 11,7% te verhogen. Dit betekent een afwijking van de uitgangspunten, waarbij - vanuit de gedachte van de compensatieplicht - wordt gezocht naar een kostenniveau dat zo dicht mogelijk aansluit bij het OV. Een andere mogelijkheid is om aansluiting te zoeken bij de indexering die op de vervoerskosten wordt toegepast. De kosten voor gemeenten stijgen in 2024 met 3,4% op basis van de NEA-index. De toepassing van de NEA op de klantbijdrage betekent dus ook een afwijking van de verordening. Bovendien is de afgelopen jaren juist bewust de voorkeur uitgesproken voor de aansluiting op het OV-tarief boven de relatie met de kosten voor gemeenten. Dit heeft in veel verordeningen geleid tot een aanpassing van de NEA naar de LTI.

Consultatie cliëntenpanel

Het cliëntenpanel hecht heel veel waarde aan dit onderwerp. In een ingelaste spoedvergadering stelt het cliëntenpanel unaniem voor om de nullijn aan te houden voor de klantbijdragen.

Uiteraard is er begrip voor de financiële situatie van gemeenten. In dat kader zijn er zorgen uitgesproken dat verminderde inkomsten voor gemeenten wellicht kunnen leiden tot andere beheersmaatregelen, zoals de budgettering. Onze verwachting is dat dit effect niet zal optreden.

Het uitgangspunt dat de tarieven van Omnibuzz en OV hetzelfde behandeld moeten worden, leeft heel sterk in het cliëntenpanel. Het cliëntenpanel benadrukt dat deze vergelijking de basis vormt van het compensatieprincipe in de Wmo. De suggestie dat mogelijk meer mensen het OV gaan gebruiken als Omnibuzz duurder is, achten zij niet realistisch, omdat dit voor de meeste klanten geen passend alternatief biedt. Ook vragen ze aandacht voor de financiële impact voor gebruikers. De kosten van mensen die tot de doelgroep behoren stapelen zich behoorlijk op, door o.a. het abonnementstarief, stijgende kosten van andere voorzieningen en verschillende verhogingen van de Omnibuzz klantbijdrage in een recent verleden. 'Omnibuzz-gebruikers hebben meestal al genoeg verhogingen voor hun kiezen gehad.' De impact wordt groter in landelijke gebieden, waar de reisafstanden groter zijn. De combinatie van stijgende kosten en afhankelijkheid van Omnibuzz vergroot het risico op vereenzaming en sociaal isolement via verminderde mobiliteit en sociaal contact.

Tenslotte vraagt het cliëntenpanel aandacht voor de betrokkenheid van de Wmo-raden en roept alle gemeenten op te waken voor het ontstaan van een wirwar aan verschillende tarieven. Het voegen naar onderliggend advies zou dit kunnen voorkomen.

Advies Omnibuzz

Voor alle alternatieven geldt overigens het risico dat er verschillen ontstaan in de klantbijdrage per gemeente. Bestuurlijk is door het dagelijks bestuur uitgesproken dat dit niet wenselijk is.

Omnibuzz heeft geen beslissingsbevoegdheid over het aanpassen van de klantbijdragen en/of het afwijken van de verordening. Dit is een (raads)bevoegdheid van iedere gemeente apart. Wij willen uiteraard niet ingrijpen op een (raads)bevoegdheid, maar in dit specifieke geval zijn wij genooddaakt om proactief te handelen om klanten tijdig te kunnen informeren (minimaal 6 weken voorafgaand aan de wijziging) en de klantbijdragen door te voeren in onze administratieve systemen voor een correcte facturatie.

Wij handelen in de geest van de uitgangspunten en hebben in afwachting van de besluitvorming de indexeringsindex op hold gezet en dus geen verhoging toegepast op de klantbijdragen per 1 januari 2024 tot 1 juli 2024, de klantbijdrage blijft in het eerste half jaar van 2024 dus gelijk aan de klantbijdrage in 2023. Hiermee geven we elke gemeente de ruimte om de besluitvorming op een correcte wijze in het eerste halfjaar te doorlopen. De te doorlopen stappen, kunnen per gemeente verschillen.

Wij stellen voor dat alle deelnemende gemeenten gedurende de eerste 6 maanden de vereiste besluitvorming doorlopen. Na besluitvorming stellen we de klantbijdragen van 2024 in elke gemeente definitief vast.

Financieel

Voor het doelgroepenvervoer worden landelijk geen middelen beschikbaar gesteld. Het buiten werking stellen van de LTI heeft echter een direct financieel effect op de gemeentelijke begroting, omdat de inkomsten uit de klantbijdragen niet zullen stijgen. In de bijlage treft u een overzicht van de inkomsten die de toepassing van de index extra zouden genereren.

De gemeenten lopen in totaal over 2024 dus ongeveer een bedrag van € 347.039 aan inkomsten mis. Voor de periode 1 januari 2024 tot en met 30 juni 2024 zal het gemis van gedeerde inkomsten worden opgevangen uit de algemene reserve van Omnibuzz.

Vervolg

In de uitvoering en de klantcommunicatie hanteren we tot 1 juli 2024 gelijkblijvende tarieven aan 2023. Parallel zullen we de contactambtenaren van alle deelnemende gemeenten ondersteunen en adviseren in de voorbereiding van de nodige interne besluiten. Dit besluitvormingsproces kan tussen gemeenten anders ingericht zijn. Na besluitvorming stellen we de klantbijdragen vanaf 1 juli 2024 definitief vast.

Tevens zullen wij bij de rijksoverheid en de VNG aandacht vragen voor deze problematiek en de gevolgen hiervan.

We hopen u hiermee tijdig en adequaat te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet
Namens het dagelijks bestuur Omnibuzz,

Mr. G.M.F. Vreuls
Directeur

Bijlage 1 – Financieel effect buitenwerkingstelling LTI per gemeente

Gemeenten	Gevolgen/impactgemeenten
Beek	€ 3.855
Beekdaelen	€ 11.806
Beesel	€ 2.966
Bergen	€ 1.940
Brunssum	€ 13.118
Echt-Susteren	€ 9.730
Eijsden-Margraten	€ 9.745
Gennep	€ 4.335
Gulpen-Witter	€ 5.339
Heerlen	€ 36.655
Horst a/d Maas	€ 8.167
Kerkrade	€ 26.466
Landgraaf	€ 19.119
Leudal	€ 6.531
Maasgouw	€ 6.920
Maastricht	€ 54.805
Meerssen	€ 8.441
Nederweert	€ 2.583
Peel en Maas	€ 7.298
Roerdalen	€ 3.406
Roermond	€ 10.981
Simpelveld	€ 2.566
Sittard-Geleen	€ 35.086
Stein	€ 5.238
Vaals	€ 3.821
Valkenburg a/d Geul	€ 8.658
Venlo	€ 19.634
Venray	€ 7.637
Voerendaal	€ 3.010
Weert	€ 7.185
Totaal	€ 347.039